

Együtt könnyebb, avagy válság más szemmel - érdekek, értékek, közösségek -

Kolozsvár, 2010. július 29.

Kósa András László
Közéletre Nevelésért Alapítvány

www.kozeletre.hu

Mit nevezünk válságnak?

Definíció: rendkívüli helyzet, amelyben a régi szabályok már nem, az újak még nem, vagy nem kielégítően működnek. A válság új helyzetet teremt, hatékony, gyors reagálást igényel, de más módon, mint korábban. Éppen ez utóbbi jellemvonásban találjuk meg a pozitív hatást, hiszen a válság elindíthat egy fejlődési szakaszt, egy megújulást.

A kínai nyelvben a válság szó írott formája két másik szó képének összegzéséből alakult ki. E két szó a **veszély** és a **lehetőség**.

Mi történt az elmúlt két évben?

Hitelpiacok bedőlés (subprime válság – ingatlanpiaci válság);
Bankválságok, -csődök (a veszteségek leírása);
Banki hitelezés (tulajdonképpen) megszűnése;
Ennek következménye az építőipar összeomlása;
Depresszióba torkolló összeomlás;
Nem pénzügyi válság van, hanem bizalmi!
A bizalom viszont nem globális kategória.

Társadalmi változások a II. világháborút követően

50-es évek: a társadalmi berendezkedés megtervezhető, végrehajtható és központilag ellenőrizhető;

70-es évek: az egységes és szigorúan egybeszerkesztett intézményrendszer felszakadozása. A decentralizáció első jelei – feudális szervezetek;

80-as évek: a civil társadalom „megteremtése” protestálás, kritikai szemlélet előtérbe kerülése (Miszlivetz Ferenc);

Társadalomtörténeti fordulat után: valós érdekek szervezett formában, formális keretek közötti megnyilvánulása.

Tendenciák, avagy lokális viszonyok

A globális világban egyre inkább felértékelődnek a lokális viszonyok.

Pénzközpontúság helyett, lokális szinten a tudás alapú társadalom kerül előtérbe.

A lokalitás egyszerre alávetett és önálló szint.

A lokalitásban központi szereplő a civil társadalom.

Lokalitás

A lokális szinterei: régió, megye, kistérség, település, közösség.

A globális világ alapegysége és egyben ellensúlya.

Életvilág (Luhmann).

Civil társadalom

- „polgári társadalom” – egy szerződés a város lakói között, amely a béke és a védelem fenntartására született (**Hobbes**);
- az anyagi szükségletek, a munkamegosztás igényére adott válasz (**Hegel**);
- a gazdaság határozza meg a társadalmi és politikai életet (**Marx**);
- a civil társadalom, mint a demokrácia partnere (**Tocqueville**).

Civil társadalom (2.)

- „Citizenship”, azaz egyetemes közpolgári státusz nélkül nincs civil társadalom (**Dahrendorf**);
- a civil társadalom meghatározó mozzanata a nyilvánosság, a nyilvános kritikai diskurzus (**Habermas**);
- a civil társadalom, mint alrendszer analitikusan és empirikusan is elkülöníthető a politikai, gazdasági és vallási élettől (**Alexander**).

Az érdekről

- az egyén személyiségi összetevőiből az érdek a leginkább politikai természetű (Bihari M.);
- egyéni döntés eredménye (érint-érdekel);
- elvi jelentősége van, tapasztalatilag nehezen megfogható (Papp Zsolt).

Közösség és csoportérdek

- a társadalom alapegységét (egyén és család) követően a legalsó szint a szomszédság, kisközösség;
- a közösség organikus egység;
- a kormányzati-irányítási szint (beavatkozás) legalsó lépcsőfoka (település) alatt van;
- az egyén viszonya a közösséghez a felelősségen alapul;
- a közösség érdekalapú azonosulást biztosít;
- a csoportérdek túlmutat az egyéni érdek partikularitásán.

Intelligens civil társadalom

- *nyitott a globális civil társadalomra;*
- *kooperál a nemzeti/állami civil társadalommal;*
- *helyben integrálja az eltérő társadalmi- és tudáscsoportokat, érdekcsoportokat;*
- *a társadalmi tőke növelését választja;*
- *út a barbár helyi társadalomtól az intelligens civil társadalomig.*

Demokrácia

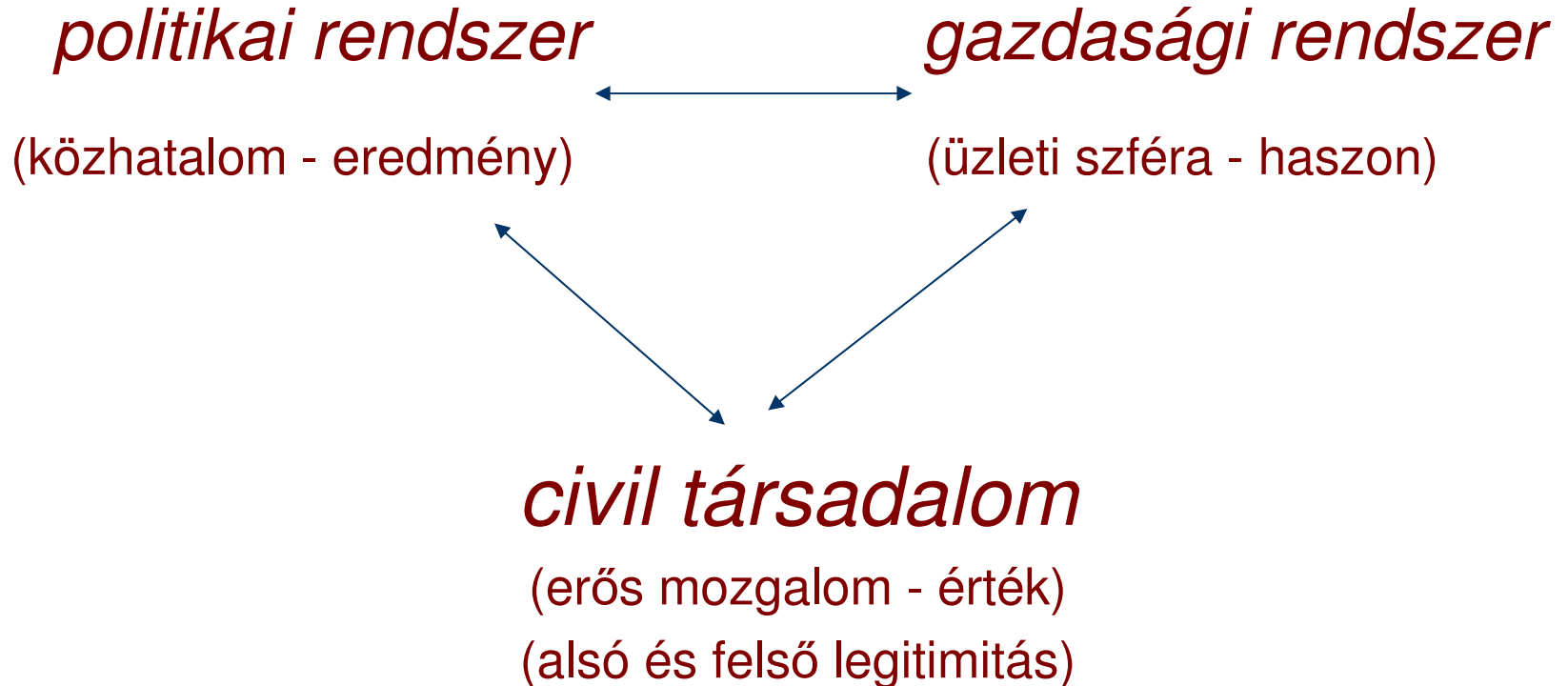
Civil szerveződés

- Felelős állampolgár az alap
- Népakarat közvetlen, vagy képviseleti
- Szabad véleménynyilvánítás joga
- Gyülekezési jog
- Feljebbviteli lehetőség

- Nő a „résztevők” felelőssége
- Többnyire közvetlen
- Kétirányú kommunikációs csatorna
- Szabadon létrehozható, alakítható
- A mindennapi életet érintő kérdések színhelye
- Érdekképviseleti szerv is lehet

A partnerség szereplői, avagy háromoldalú közvetítési mechanizmusok

...befogadó rendszerek

- a civil szerveződés különböző nagyobb halmazoknak valamilyen módon része
(település vezetése és a lakosság rendszerében van egy képviseleti „valami” – ha valaki keresztbe akar tenni, akkor ebben a rendszerben kell megtennie)
- átfogó szemlélet
(én magam és az én kapcsolataim nem a levegőben léteznek, hanem valaminek a szerves részei)

Partnerség és átláthatóság

- **Közvetlen részvétel**
- **Képviselet**
- **Aktív és passzív**
- **Visszacsatolás**
- **Nyilvánosság**

Sarokkövek

- Fel kell nőnünk, felelősséget kell vállalnunk!
- A partnerek „Játék”- terét el kell fogadni a szabályait össze kell hangolni!
- Felnőtt – felnőtt kommunikációt kell folytatni!

Konkrét teendők

Meg kell tanulni saját közösségben
„politizálni/gazdálkodni”:

- ne csak vertikálisan, hanem horizontálisan ütköztetni az érdekeket (helyi, társadalmi beágyazottság);
- a közösségi törekvések felszínre hozatala;
- megteremteni a közösségi érdekviszonyok hálóját – integratív erő.

Konkrét teendők (2.)

- a közösségi érdekek intézményesült közvetítése (szintenként tagolt és összehangolt);
- kihangosítani és becsatornázni a közösségi érdeket;
- csak a szervezeti egységbe integrált csoport-érdekek alkalmasak társadalmi méretű egység megteremtésére (együttműködés).

Kósa András László

www.kozeletre.hu

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Jó kóstolást!